

**Turska, Rusija i interesantna
nova geopolitika Balkana**

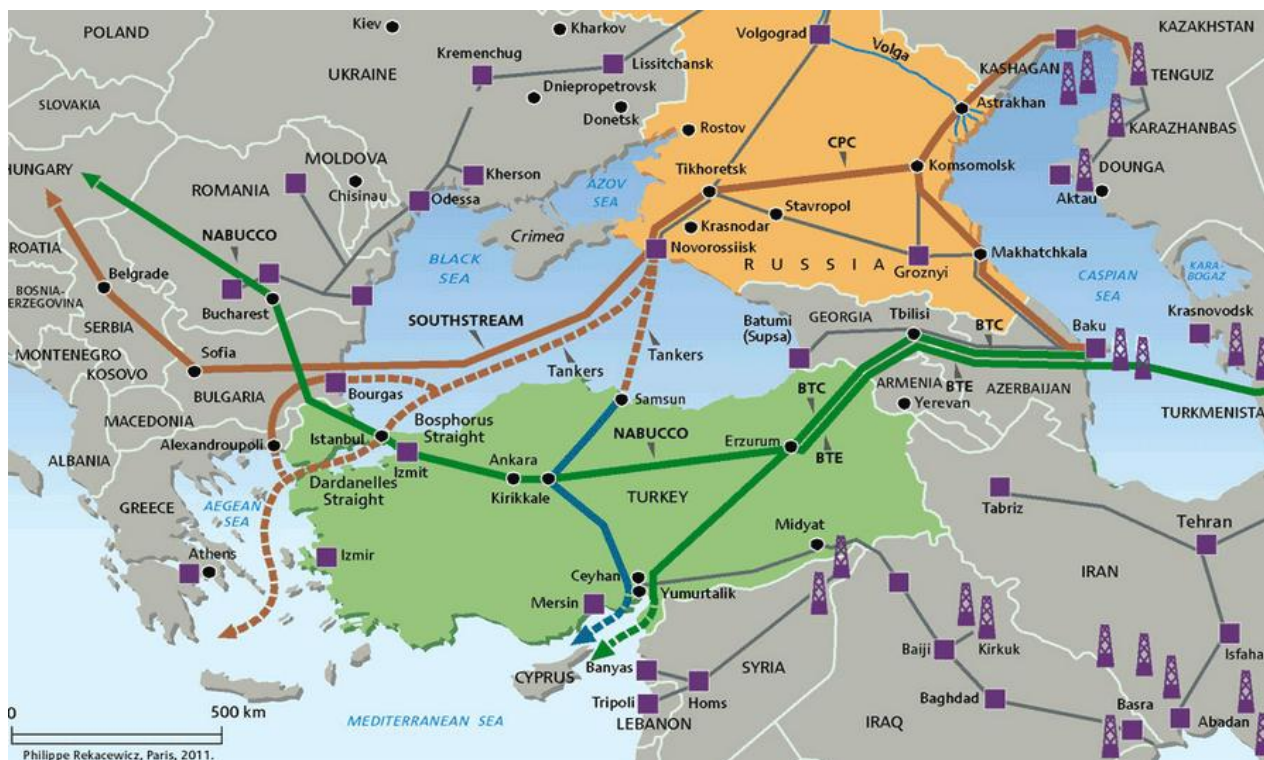
Frederick William Engdahl

Turska, Rusija i interesantna nova geopolitika Balkana

Frederick William Engdahl

Pisac, historičar i novinar

Sažetak

Geopolitički obrazac čitave Evropske unije prolazi kroz jednu od najdubljih promjena još od raspada Sovjetskog Saveza koji se desio prije više od 25 godina. Nakon sastanka između turskih i mađarskih zvaničnika na Business forumu u Ankari, mađarski premijer Viktor Orban je izjavio da Mađarska “stoji uz svoje prijatelje” i da je na strani Turske u trenutnoj razmirici sa Evropskom unijom. Mađarski premijer je također pohvalio ulogu Turske u zaustavljanju velikog priliva izbjeglica u EU, istaknuvši da bi “bez Turske Evropa bila preplavljena milionima imigranata”, uz tvrdnju da Turska zbog toga zaslužuje poštovanje.” Iza ovih komentara, koji su iskalkulisani da bi razbjesnili EU zvaničnike i njihove neizabrane, bezprizorne birokrate, nalaze se pitanja koja sežu daleko dalje od pitanja izbjeglica i prava na nacionalnu suverenost.

Ključne riječi: Evropska unija, Ankara, Business forum, Mađarska, Orban

Trenutno se odvijaju velika tektonska pomjeranja, ne samo u Mađarskoj nego i diljem Balkana. Ova pomjeranja se odnose i na Erdoganovu Tursku te Putinovu Rusiju. Tokovi nove balkanske geopolitike otvaraju nove linije rascjepa unutar EU između okorjelih NATO atlantista i pragmatičnih EU država koje su fokusiranije na ekonomski razvoj i dobrobit te sigurnost njihovih država nego na pružanje pomoći američkoj supersili koja je pred bankrotom.

Mađarski premijer Orban nije posjetio Tursku samo radi ceremonijalnog pojavljivanja. Bio je tu radi poslovnih i ekonomskih dogovora. Sa sobom je poveo pola svog kabineta i preko 70 poslovnih lidera kako bi razgovarao o područjima za moguću pojačanu bilateralnu ekonomsku saradnju. Orban se također sastao nasamo sa turskim predsjednikom Erdoganom i premijerom Binali Yildirimom.

Energetsko središte jugoistočne Evrope

Iako se o tome nije puno pričalo u medijima, centralno pitanje o kojem je bilo riječi u Ankari jeste mogućnost dovoda ruskog plina kroz turski gasovod.

Sa novim pravno neosnovanim sankcijama koje ciljaju na evropske kompanije koje ulažu u rusko-njemački gasovod Nord Stream II, koji bi prošao kroz Ukrajinu, Rusija je pojačala svoje prioritete oko završavanja gradnje turskog toka na skoro izgrađenoj stanici za ispumpavanje plina blizu Anape u južnoj Rusiji, koja prolazi ispod Crnog mora, kroz Tursku i možda kroz bugarske i grčke granice.

Zadnji niz izvanredno besmislenih sankcija američkog kongresa, koje također ciljaju i Iran i Sjevernu Koreju, kažnjavaju njemačke i austrijske kompanije koje ulažu u sjeverni tok Nord Stream II, koji se proteže do St Petersburga, a koje tvrde da je prema međunarodnom pravu nelegalno da američki predsjednik kažnjava kompanije koje se nalaze van njihove teritorijalne nadležnosti, te se pravno posmatraju kao ekstrateritorijalne.

Najava novih sankcija protiv Nord Streama II je navela Rusiju da ubrza sa gradnjom turskog toka kroz Crno more. Izvođač radova Gazproma, Swiss Allseas je završio sa gradnjom 14 kilometara gasovoda još u maju mjesecu.

Prva dva paralelna toka bi se trebala otvoriti u martu 2018., a druga dva 2019. godine. Godišnji kapacitet svakog se procjenjuje na 15,75 milijardi kubnih metara prirodnog plina, tj. skoro 32 miliona kubnih metara za oba.

Tu se stvari počinju komplikovati.

Na početku jula novoizabrani bugarski premijer Boyko Borisov je najavio da namjerava da potpiše dogovor o tranzitu gasa sa rusko-turskog gasovoda. Također je potpisao dogovor sa Srbijom, koja nije članica EU – i za koju nema skorijih izgleda za ulazak u Uniju, između ostalog zbog snažnih veza sa Rusijom. U skladu sa novim dogovorom, Srbija će u konačnici primiti 10 milijardi kubnih metara turskog plina.

Premijer Aleksandar Vučić je 29. juna izabran kao novi predsjednik, a Ana Brnabić je postala premijerka države. Ona je izjavila u parlamentu da nastoji da uspostavi „balansiranu vanjsku politiku“ te da bi njena vlada posebice bila fokusirana na dobre odnose sa Rusijom i Kinom. Novi ministar odbrane Srbije, Aleksandar Vulin, bio je jako neomiljen u Washingtonu zbog svoje poznate pro-ruske orijentacije. Sam Aleksandar Vučić se sastao sa Putinom sedmicu dana prije izbora da bi potvrdio bliske odnose između Rusije i Srbije.

Mađarska vlada je 5. jula potpisala dogovor o uvozu plina iz turskog gasovoda. Ranije ove godine, ruski predsjednik je posjetio Budimpeštu gdje su on i Orban razgovarali o mađarskom priključenju na turski tok, kao i o ruskom građenju nuklearnih elektrana u Mađarskoj.

Na Svjetskom kongresu nafte održanom od 9. do 11. jula u Istanbulu, turski predsjednik je pojasnio da Turska nastoji da postane energetska centar između istoka i zapada, sjevera i juga. Ukratko, svi elementi novog preustrojavanja između balkanskih država, Rusije i Turske su posloženi.

Turski tok

U decembru 2014. godine, nakon što je Evropska komisija, uz podršku Washingtona, natjerala bugarsku vladu da otkáže dogovor sa Gazpromom za južni tok koji bi sežao do bugarske luke Burgas, ruski predsjednik je izjavio da je južni tok mrtav. U isto vrijeme Rusija je započela pregovore sa Turskom o alternativnom turskom toku.

Kako bi izbjegli sankcije, iz Gazproma je odlučeno da turski tok prolazi kroz Tursku i završava na tursko-bugarskoj granici, dok bi druga mogućnost bila da zadnja stanica bude u Lüleburgazu, u pokrajini Marmara u Turskoj, blizu granice sa Grčkom. Od te tačke ovisilo bi o pojedinim državama da li da otvore vlastite tendere za gasovode i da ih pripoje na turski tok. Evropski zakoni zabranjuju Gazpromu da gradi i upravlja svojim gasovodima unutar EU.

Baltički zaokret

Kako je u EU politika postala sve oštrija u proteklim mjesecima, zemlje istočne Evrope, posebice Mađarska, Češka i Bugarska su se usmjerile ka Evroaziji, posebice Rusiji i Kini, te njihovim naprednim ulaganjima u infrastrukturu OBOR-a (eng. One Belt One Road – inicijativa ekonomskog pojasa Svilenog puta), te druge evroazijske mreže.

U februaru 2017. godine, tokom posjete Budimpešti ruskog predsjednika Vladimira Putina, Mađarska je potpisala ugovor vrijedan 17 milijardi dolara sa grupacijom Rosatom, ruskim državnim preduzećem za nuklearnu energiju, za konstrukciju dva reaktora u Mađarskoj. Rusija također raspolaže udjelom od 51% u češkom projektu kompanije Nuclear Power Alliance, zajedno sa češkom kompanijom Škoda JS koja je izvršilac radova na nekoliko planiranih čeških nuklearnih postrojenja. Posljednji planovi češke vlade o energetici posmatraju nuklearnu struju kao siguran put ispunjavanja tački limita naloženih od EU u pogledu CO².

Turska vlada je također izabrala rusku kompaniju Rosatom za izgradnju svog prvog nuklearnog postrojenja, zajedno sa dva reaktora blizu Mediterana u južnoj Turskoj, na Kipru. Prva jedinica koja košta 20 milijardi je izgrađena od strane rusko-turskog konzorcijuma, zajedno sa turskom građevinskom grupacijom Cengiz-Kalyon-Kolin (CKK). Ona će biti u funkciji od 2023. godine.

Dok SAD i Zapadna Evropa zamrzavaju svoja ulaganja u tehnologiju nuklearnih postrojenja, te su izgubili kvalificirane stručnjake u tom polju, Rusija počinje da se ističe kao svjetski lider za izvoz nuklearne tehnologije sa preko 60% udjela u svjetskom tržištu.

Areva, najveće evropsko nuklearno postrojenje sa sjedištem u Francuskoj nije osvojilo niti jedan tender još od 2007. godine. U Americi, Westinghouse,

najveće nuklearno postrojenje je najblaže rečeno prošlo kroz ogromne nevolje. Stavljeno je na licitaciju i danas je u vlasništvu japanske grupacije Toshiba. Nakon toga su pretrpjeli sudske optužbe i bili su prisiljeni da proglase bankrot. Za razliku od njih, Rusija trenutno ima tendere za izgradnju 34 reaktora u 13 država, sa procijenjenom ukupnom vrijednošću na 300 biliona dolara. Vrijednost ovih ugovora prestravljuje zvaničnike u Washingtonu.

Činjenica da sve veći broj država na Balkanu ojačava svoje ekonomske odnose sa Rusijom i Turskom ističe stvarnost imanentnog raskola u Evropi, radije nego ideje o ujedinjenoj Evropi.

Posljednji kvartal stoljeća ukazuje da Washington, koji je bio jedina svjetska supersila nakon kolapsa Sovjetskog Saveza, više nije uzoran model za zdrave i mirne međunarodne odnose. Histerični zvuk podsmijavanja koje dopire iz ove prijestolnice nam govori sve.